

Ислом арконларининг иккинчи рукни

«Ислом арконларининг мухтасар шарҳи»
китобидан иқтибос

< Ўзбекча – Uzbek – الأوزبكي >

Тўпловчи ва нашрга тайёрловчи:

Талабалар гуруҳи

Текширган ва муқаддима ёзган:

Аллома Абдуллоҳ ибн Абдурраҳмон
Жибрийн

Таржима: Абу Жаъфар ал-Бухорий

Таҳрир: Абу Абдуллоҳ Шоший

الركن الثاني من أركان الإسلام

رسالة مقتبسة من كتاب المختصر في شرح أركان الإسلام

< الأوزبكي – Uzbek – Ўзбекча >

جمع وإعداد:

بعض طلبة العلم

راجعه وقدم له: الشيخ عبد الله بن عبد الرحمن الجبرين

ترجمة: أبو جعفر البخاري

مراجعة: أبو عبد الله الشاشي

ТАҲОРАТ ҲАҚИДАГИ МУҚАДДИМА ТАҲОРАТНИНГ ТАЪРИФИ ВА ҲУКМЛАРИ

Бисмиллаҳир роҳманир роҳийм

Таҳорат — кир ва нажосатлардан тозаланиш ва покланишдир. У — мусулмон одам учун, (қуйидаги оятлар ва ҳадисга кўра) фарздир:

﴿وَتِيَابِكَ فَطَهَّرْ﴾

«Либосларингизни пок тутинг!» (Муддассир: 4);

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا﴾

«Агар жунуб бўлсаларингиз, чўмилингиз!»
(Моида: 6).

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Намоз таҳоратсиз қабул қилинмайди» (Имом Муслим ривояти);

«Поклик — иймоннинг ёртисидир!» (Имом Муслим ривояти).

Таҳорат турлари:

1- Ички-ботиний — маънавий поклик

Ботиний-маънавий поклик — қалбни ширк, шак, шубҳа ва бутун турлари ва шакллари билан офатлардан тозалашдир. Бу тозалаш — Аллоҳ субҳонаҳу ва таолога ихлос қўйиш, унга таважжуҳ этилар экан садоқат, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга эргашиш, нафсни гуноҳ ва муҳолифлик осорларидан поклаш — самимий ва садоқатли тавба билан бўлади.

2- Ташқи-зоҳирий поклик

Бу — нажосат ва ғулл омилларидан покланиш, демакдир.

А) Нажосатлардан покланиш — бадан, кийим, ер ва бошқа жойлардаги нажосатларни сув воситасида кетказишдир.

Б) Ғулл омилларидан покланиш эса, таҳорат, ғулл ва таяммум қилишдир.

Нималар билан покланилади?

Покланиш икки нарса билан бўлади:

1- Мутлақ сув.

Мутлақ сув — ўзининг яратилиш ҳолатида бўлиб, унинг таркибига аралашган нажас ва пок нарсалар таъсир этмаган сувдир. Унга ёмғир, қудуқ, булоқ, ирмоқ, дарё, эриган қор ва денгизнинг шўр сувлари киради. Аллоҳ таоло айтди:

﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا﴾

«Биз осмондан пок сув ёғдирдик» (Фурқон: 48).

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Сув — бирон нарса яроқсиз қила олмайдиган даражада покдир» (Имом Аҳмад, Абу Довуд ва бошқалар ривояти. Саҳиҳ ҳадис).

2- Пок тупроқ.

Пок тупроқ — Ернинг уст қисмидаги тупроқ ёки қум ёхуд тош ёда шўрҳок тупроқдир. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам бу ҳақда:

«Ер Менга покловчи ва саждагоҳ қилинди», деганлар (Имом Муслим ривояти).

Сув бўлмаган ёки бирон касаллик каби сувни ишлатиш имкони бўлмаган вақтларда, Аллоҳ

таолонинг қўйидаги қавлига кўра, пок тупроқ покловчи вазифасини бажаради:

﴿فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا﴾

«Сув топа олмасангиз покиза тупроқ билан таяммум қилингиз!» (Нисо: 43).

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Гарчи ўн йил мобайнида сувни топа олмаса ҳам, покиза тупроқ — мусулмоннинг таҳорат сувидир. Агар сувни топса баданини ювсин!» (Имом Аҳмад, Термизий ва бошқалар ривояти. Саҳиҳ ҳадис).

Фойда: Сувнинг турлари

1- Мутлақ сув

Биз мутлақ сув ҳақида ҳозиргина маълумот бердик. Унинг ҳукми эса покловчидир. Яъни, унинг ўзи пок ва бошқа нарсаларни поклай олади. Унинг турларини ҳам айтиб ўтдик.

2- Истеъмол қилинган (ишлатилган) сув

Истеъмол қилинган (ишлатилган) сув деганда, таҳорат ёки ғул қилаётган одамнинг танасидан оқиб тушган сув назарда тутилади. Унинг ҳукми,

асли пок бўлганига қараб, мутлақ сув каби покловчидир. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг «қўлида қолган қолдиқ сув билан бошига масҳ тортгани» ривоят қилинган (Имом Аҳмад, Абу Довуд ва бошқалар ривояти. Ҳасан ҳадис).

3- Совун ва шунга ўхшаш пок нарсалар аралашган сув

Унинг ҳукми, модомики, ўз мутлақлигини сақлар экан, покловчидир. Агар мутлақ сувлик даражасидан ва “мутлақ сув» номидан чиқар экан, унинг ҳукми — пок, бироқ, бошқаларни покловчи эмасдир.

4- Нажосат тушган сув

Нажосат тушган сувнинг икки ҳолати бор:

Биринчи ҳолат: нажосат, сувнинг таъми ёки ранги ёки ҳидини ўзгартиради. Бундай ҳолатда бу сув билан покланиш, уламолар ижмоси билан жоиз эмасдир. Аллоҳ уламоларни раҳмат қилсин!

Иккинчи ҳолат: сув ўз мутлақлигида қолиб, мазкур уч сифатидан биронтаси ҳам ўзгармайди. Бундай сувнинг ҳукми, оз ёки кўп бўлсада, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг қуйидаги қавлларига биноан, пок ва покловчидир:

«Сув — бирон нарса ифлос қила олмайдиган даражада покловчидир» (Имом Аҳмад, Абу Довуд ва бошқалар ривояти. Саҳиҳ ҳадис).

Нажосат турлари

«Нажосатлар» — “нажосат» сўзининг кўплигидир. У, одамнинг икки чиқарув узваридан чиққан ахлат, сийдик, мазий ва вадий каби нарсалардир. Шунингдек, гўшти ҳаром бўлган ҳайвонларнинг тезаклари, сийдиклари ва таппиларидир. Шунингдек, кўп чиққан қонлар, йиринглар, қусуқлар, лош турлари ва парчалари ҳам нажосат ҳисобланади. Ўлган ҳайвонларнинг ошланган терилари бундан мустаснодир. Чунки улар, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қуйидаги қавлларига кўра, ошлаш билан пок бўлади: «Ошланган ҳар қандай тери — покдир» (Имом Муслим ривояти).

Қазойи ҳожат одоблари

Қазойи ҳожатнинг одоблари бўлиб, уларни қуйидагича хулосалаш мумкин;

1- Одамларнинг кўзларидан йироқ, хилват жойни қидириш.

Чунки, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг «қазойи ҳожатни хоҳласалар одамлар кўрмайдиган жойларга кетганлари» нақл қилинган (Абу Довуд ва Термизий ривояти. Саҳиҳ ҳадис).

2- Аллоҳнинг исми ёзилган бирон нарсани ўзи билан бирга олмаслик. Агар йўқолишидан кўрқса бирга олиши мумкин.

3- Қазойи ҳожат онда гапирмаслик.

4- Қиблани эъозлаш ва катта ёки кичик ҳожат пайтида олди ёки орқаси билан қиблага юзланмаслик. Чунки, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам:

«Катта ёки кичик ҳожат асносида қиблага олдингиз ёки орқангизни қилманглар!» деганлар (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривоятлари).

5- Қазойи ҳожат учун одамлар сояланадиган кўланкалар, йўллар, суҳбатлашадиган жойлар, сувлар, мевали дарахтларни танламаслик. Чунки Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Одамларнинг лаънати жалб қилувчи икки нарсдан сақланинглар!» дедилар. Саҳобалар: «Ё Расулulloҳ, у икки лаънатловчи нарса нима?» деб савол берганларида Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам:

«Одамларнинг йўллари ва (дам оладиган) кўланка жойларида қазойи ҳожатини чиқарган одам», деб жавоб бердилар (Имом Муслим ривояти).

6- Ҳожатхонага чап оёқ билан кириш ва ундан ўнг оёқ билан чиқиш. Бу — покиза жойларни нопок жойлардан айри тутиш учундир. Зеро, масжидга кириб-чиқиш бунинг аксидир.

7- Ҳожатхонага киришдан аввал: «Бисмиллаҳ, Аллоҳумма, инний аъзузу бика минал-хубуси вал-хобааис» (Аллоҳнинг номи билан (кираяпман). Аллоҳим, мен Сендан эркак ва урғочи жинлардан паноҳ сўрайман!) дейиш (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

Ҳожатхонага киришдан аввал «Бисмиллаҳ» (Аллоҳнинг номи билан (кираяпман)) дейишнинг далили, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ушбу ҳадисларидир:

«Бировингиз ҳожатхонага кирганида одам фарзандининг аврати билан жинлар орасидаги парда — кишининг «Бисмиллаҳ» дейишидир» (Саҳиҳ ҳадис. Имом Аҳмад, Термизий ва Ибн Можа ривоятлари).

Аллоҳнинг исми ва мазкур дуони бирга айтиш ҳақида ҳам ривоят мавжуд (Саид ибн Мансур «Сунан»).

8- Авратни шаръан амр қилинганидек ёпиш учун кийимларни ердан кўтариладиган даражада кўтармаслик.

9- Қазойи ҳожатдан ва ҳожатхонадан чиққандан сўнгра: «Ғуфронак!» (Аллоҳим, Сени қазойи ҳожат билан ўтган вақт ичида зикр қила олмаганим учун мағфиратингдан умидворман!) дейиш.

Истинжо ва кесак ишлатиш одоблари

(Истинжо — олд ва орқа чиқариш йўлларини чиққан ахлат ва сийдикдан сув, кесак ва бошқа нарсалар воситасида тозалашдир. Кесак ёки тош билан тозалашни (араб тилида) «истижмор» ёки «истиброъ», деб аталади).

1- Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг қуйидаги қавлларига биноан, суюк ва тезак билан истинжо ва истижмор қилмаслик:

«Тезак ва суюк билан истинжо қилмангиз! Чунки улар, жин биродарларингизнинг озуқасидир» (Термизий ва бошқалар ривояти. Саҳиҳ ҳадис. Унинг асли Имом Муслим ривоятидир).

2- Озиқ-овқат каби ҳурмати ёки фойдаси бўлган нарсаларни кесак ерида ишлатмаслик.

3- Ўнг қўли билан артмаслик ёки истинжо қилмаслик ёхуд жинсий аъзосини ушламаслик. Чунки Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам:

«Бировингиз кичик ҳожатини чиқарар экан, ўнг қўли билан олатини ушламасин! Ҳожатхонада ўнг қўли билан артмасин!» деганлар (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривоятлари).

4- Кесакни тоқ ишлатиш. Масалан, учта кесак ишлатиш. Агар тоза бўлмаса бешта ишлатиш ва ҳоказо. Чунки, Салмон разияллоҳу анҳу шундай деган:

«Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам бизларга катта ва кичик ҳожат асносида қиблага юзланишни, ўнг қўл билан истинжо қилишни, истинжода учтадан кам кесак ишлатишни ёки тезак ва суюк билан истинжо қилишни таъқиқладилар» (Имом Муслим ривояти).

5- (Қазойи ҳожатдан сўнгра) кесак ва сув билан истинжо қилинмоқчи бўлса, аввалло кесак ишлатилиб, сўнгра сув билан ювилади. Улардан биттасини ишлатса ҳам бўлаверади. Бироқ, сув яхши поклайди.

ТАҲОРАТ

Таҳоратнинг машруъ эканига далиллар

Таҳоратнинг машруълиги учта далил билан собит бўлган.

Биринчи далил: Қуръон Карим.

Аллоҳ таоло айтди:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ

إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ﴾

«Эй мўминлар, намозга турганингизда юзларингизни ҳамда қўлларингизни чиғаноқларигача ювингиз, бошларингизга масҳ тортингиз (яъни нам қўлларингиз билан силангиз) ва оёқларингизни ошиқларигача ювингиз!» (Моида: 6).

Иккинчи далил: Покиза суннат.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам:

«Таҳорати бузилгач янги таҳорат олмагунича, Аллоҳ, бирингизнинг намозини қабул қилмайди»,

дедилар (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривоятлари).

Учинчи далил: Ижмоъ.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам замонидан то кунимизгача таҳоратнинг машруъ эканига мусулмонлар ижмоъ қилганлар. Шунинг учун ҳам, таҳоратнинг диндан экани барчага маълумдир.

Таҳоратнинг фазилати

Таҳоратнинг фазилати ҳақида кўплаб ҳадислар ворид бўлган бўлиб, биз, уларнинг баъзиларини келтириш билан кифояланамиз.

— Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Сизларни Аллоҳ таоло хатоларни ўчириб, даражаларни кўтарадиган нарсага йўллайми?» дедилар. Саҳобалар: Ҳа, ё Расулulloҳ!, дейишгач, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Машаққатли кунларда таҳоратни мукамал қилиш, масжидларга кўп одим отиш, намоздан кейинги намозни кутишдир. Мана шугина сизлар учун риботдир! Мана шугина сизлар учун риботдир! Мана шугина сизлар учун риботдир!» дедилар (Имом Муслим ривояти).

(Рибот: Аллоҳ йўлида жанг майдонига чиқиш ва қўриқчиликдир. Тинмай таҳорат ва ибодат қилиш Аллоҳ йўлидаги жиҳод ва қўриқчиликка тенгдир).

— Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Мусулмон ёки мўмин банда таҳорат қилиб юзини ювса, унинг юзидан нигоҳ натижасида қилган хатолар сув билан ёки сувнинг охириги томчиси билан чиқиб кетади. Агар қўлларини ювса, қўллари ушлаш натижасида қилган барча хатолар сув билан ёки сувнинг охириги томчиси билан чиқиб кетади. Агар оёқларини ювса, оёқлари юриши билан қилган барча хатолар сув билан ёки сувнинг охириги томчиси билан чиқиб кетади. Охири (банда) гуноҳлардан топ-тоза бўлиб чиқади» (Имом Муслим ривояти).

Таҳоратнинг фарзлари

1- Ният.

Ният — кўнгилнинг Аллоҳнинг амрига итоат, Аллоҳнинг ризосига талабгор бўлиб, таҳорат қилишга азм қилишидир. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Дарҳақиқат, амаллар ниятлар биландир» (Муттафақун алайҳ).

2- Юзни (бўйига) пешонанинг юқори қисмидан жағнинг пастигача, (энига эса) қулоқдан қулоққача ювиш. Аллоҳ таоло айтди:

﴿ فَأَغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ ﴾

«... юзларингизни ювингиз!» (Моида: 6).

3- Қўлларни чиғаноққача ювиш. Аллоҳ таоло айтди:

﴿ وَأَيْدِيكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ ﴾

«... ва қўлларингизни чиғаноқларигача ювингиз» (Моида: 6).

4- Пешонанинг (соч чиққан қисмидан) то энса(нинг таги)гача масҳ тортиш. Аллоҳ таоло айтди:

﴿ وَأَمْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ ﴾

«... ва бошларингизга масҳ тортингиз (яъни нам қўлларингиз билан силангиз)» (Моида: 6).

5- Оёқларни ошиқлар билан бирга ювиш. Аллоҳ таоло айтди:

﴿ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ﴾

«... ва оёқларингизни ошиқларигача ювингиз!»
(Моида: 6).

6- Ювиладиган аъзолар ўртасида тартибга риоя қилиш. Яъни, аввало юзни, кейин икки қўлни ювиш, кейин бошга масҳ тортиш, охирида эса икки оёқни ювиш. Чунки, ояти каримада буларнинг барчаси тартиб билан уқтирилган.

7- (Мазкур аъзоларни) пайдар-пай ювиш. Яъни, таҳоратни орага танаффус киритмай қилиш. Чунки ибодатни қилишга киришилгандан кейин узиб қўйиш, таъқиқланган. Аллоҳ таоло ҳам:

﴿وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾

«... ва амалларингизни бекор қилманглар!»
деган (Муҳаммад: 33).

Аъзоларни ювиш асносида орага қисқа (узилиш) замонлар(и)нинг кириб қолишининг зарари йўқдир.

Таҳоратнинг суннатлари

1- «Бисмиллаҳ» дейиш

Таҳоратни бошлашдан илгари, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан нақл қилинганига кўра, «Бисмиллаҳ» (Аллоҳнинг номи билан бошляпман) дейиш: «Аллоҳнинг номини тилга

олмаган одамнинг таҳорати, йўқдир» (Ҳасан ҳадис. Имом Аҳмад ва Абу Довуд ривоятлари).

2- Мисвок қилиш

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Умматимга оғир бўлмаса эди, ҳар таҳорат учун мисвок қилишга буюрган бўлардим» (Муттафақун алайҳ).

3- Таҳоратнинг бошида қўлнинг кафт қисмини уч марта ювиш

Чунки, Усмон ибн Аффон разияллоҳу анҳу таҳорат олганида кафтларига сув қуйиб уч марта ювгани ва таҳоратни олиб бўлгач: «Мен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг, менинг таҳоратимдек таҳорат олганларини кўрганман», дегани нақл қилинган (Муттафақун алайҳ).

4- Мазмаза қилиш

Мазмама — сувни оғиз бўшлиғи ичида айлантириб, ташқарига чиқаришдир. Чунки, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам:

«Таҳорат олсанг, мазмаза қил!» деганлар (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд ривояти).

5- Бурунга сув олиш ва қоқиш

Бурунга сув олиш — бурунга сув тортиш, қоқиш — бурундаги сувни нафасни қаттиқ чиқариш билан қоқиш, демакдир.

6- Соқолга хилол қилиш

Далили, Аммор ибн Ёсир разияллоҳу анҳу соқолига хилол қилганганида таажжубланган одамларга қарата: «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг соқолига хилол қилганини кўрганим учун, соқолимга хилол қилмоқдаман», деди (Ҳасан ҳадис. Абу Довуд ва Термизий ҳадиси).

7- Қўл ва оёқ бармоқлари орасига хилол қилиш

Чунки Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Таҳорат олаётганингда қўл ва оёқ бармоқларинг орасига хилол қил!» деганлар (Ҳасан ҳадис. Термизий ривояти).

8- Қулоқларнинг ички ва ташқи тарафларига масҳ тортиш

Чунки, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам қулоқларининг ички ва ташқи тарафларига масҳ қилганлар.

9- Уч марта ювиш

Аъзоларни бир марта ювиш фарз бўлиб, уч марта ювиш — суннатдир.

10- Ёнгдан бошлаш

Икки қўл ва оёқларни, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қавлига кўра, ёнгидан бошлаш:

«Кийим киймоқчи ва таҳорат олмоқчи бўлсангизлар, ёнгдан бошланглар!» (Саҳиҳ ҳадис. Имом Аҳмад ва Абу Довуд ривоятлари).

Оиша разияллоҳу анҳу анҳо айтди:

«Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам пойабзалларини кийишда, (соч ва соқолларини) тарашда ва таҳорат олишда ёнг тарафдан бошлашни ёқтирар эдилар» (Муттафақун алайҳ).

11- Юз, чиғаноқ ва тўпиқлардаги нурларни кўпайтириш

Юзнинг нурини кўпайтириш — юзнинг ювилиши фарз бўлган қисмидан пешонанинг бир оз устига чиқариб ювиш. Чиғаноқ ва тўпиқлар нурини кўпайтириш эса, уларни ювилиш фарз бўлган қисмидан бир оз тепароққача ювиш. Чунки

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар:

«Умматим Қиёмат кунда олган таҳорати сабабли юзлари, чиғаноқлари ва тўпиқлари порлаб келади. Ичингида порлаган жойларини кўпайтирмақчи бўлган одам, кўпайтирсин!» (Муттафақун алайҳ).

12- Таҳоратни олиб бўлгач (қуйидаги дуони ўқиш)

((أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ

وَرَسُولُهُ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ، وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ))

«Мен: «Ягона шериксиз Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқ ва Муҳаммад Аллоҳнинг элчисидир», дея гувоҳлик бераман. Эй Аллоҳ, мени тавбакорлардан ва покланувчилардан қил!» дейиш.

Чунки, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар:

«Бировингиз таҳорат қилса, қилганда ҳам мукамал қилса, сўнгра: «Мен: «Ягона шериксиз Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқ ва Муҳаммад Аллоҳнинг элчисидир», дея гувоҳлик бераман, деса, унга жаннатнинг саккизта дарвозаси очилади ва

уларнинг хоҳлаганидан (жаннатга) киради» (Имом Муслим ва Термизий ривоятлари. Термизий раҳимаҳуллоҳ ривоятида: «Мени тавбакорлардан ва покланувчилардан қил!» жумласини илова қилди ва бу илова саҳиҳдир).

Таҳоратнинг макруҳлари

1- Таҳоратнинг бир ёки ундан кўра кўпроқ суннатларини қилмаслик

Чунки бундай қилиш, таҳоратнинг нуқсони ва савобларнинг озайишига сабабдир.

2- Нопок жойда таҳорат олиш

Нопок жойда таҳорат олинганида, нажосатлар (бадан ёки кийимларга) сачраши мумкин.

3- Сувни исроф қилиш

Чунки, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Бир мудд (сув) билан таҳорат қил!» деганлар (Имом Муслим ривояти). (1 мудд тақрибан 628-786 мл.дир).

Исроф қилиш, ҳар бир ишда таъқиқланган.

4- Уч мартадан ортиқча ювиш

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам:

«(Ҳар бир аъзони) уч мартадан ювиб таҳорат ол! Таҳорат мана шудир. Ким бунга қўшимча қилса ёмон қилибди, ҳаддан ошибди ва зулм қилибди», деганлар (Саҳиҳ ҳадис. Имом Аҳмад, Насоий, Ибн Можа ва бошқалар ривояти).

5- Таҳорат олаётган одамнинг сувни юзига уриши

Бу — таҳорат одобларига зид ҳамда буни қилган одам, ўзига яқин одам оламдан ўтган пайтда юзларини шапалоқлаган одамга ўхшаб қолади.

Таҳорат қилиш шакли

Таҳорат қилмоқчи бўлган одам қуйидаги ишларни қилади:

Аллоҳнинг номини тилга олиб, таҳорат қилишни ният қилиб, кафтларига сув қуйиб, уч марта ювади. Сўнгра, имкони бўлса бир сиқим сувга ҳам мазмаза (оғизга сув олиб чайиш), ҳам бурунга сув олиб, чиқаради ва буни уч марта такрорлайди. Бундай қилиш афзалдир. Буни қила олмаса, мазмаза билан бурунга сув олишнинг орасини ажратиб, алоҳида-алоҳида сув олиб уч мартадан қилади. Сўнгра, юзини бўйига (пешонанинг) соч чиққан қисмидан то соқолларининг тугаган жойигача, энига эса қулоқдан қулоқчага уч марта ювади. Сўнгра, ўнг

қўлини бармоқ учларидан то чиғаноғигача, кейин чап қўлини бармоқ учларидан то чиғаноғигача уч марта ювади. Сўнгра, бошига соч чиққан жойидан бошлаб энсасигача, энсасидан масҳ тортишни бошлаган жойигача орқага қайтариб масҳ тортади. Сўнгра, қўлида қолган намлик билан, намлик қолмаган бўлса янги сув билан қулоқларининг ичи ва ташқарисига масҳ тортади. Сўнгра, аввал ўнг оёғини, кейин эса чап оёғини ошиқларига қўшиб уч марта ювади. Сўнгра:

((أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ

وَرَسُولُهُ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ، وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ))

«Мен: «Ягона, шериксиз Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқ ва Муҳаммад Аллоҳнинг элчисидир», дея гувоҳлик бераман. Аллоҳим, мени тавбакорлардан ва покланувчилардан қил!» дейди.

Таҳоратни бузадиган нарсалар

1- Икки чиқариш йўллари — олд ва орқадан оз ёки кўп ахлат ёки пешоб ёхуд мазий ёда вадий ёки товушсиз ёки товушли елнинг чиқиши. Товушли ва товушсиз еллар «ҳадас» деб аталади. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қуйидаги ҳадисидан ушбу еллар назарда тутилган:

«Аллоҳ, бировингизнинг таҳорати бузилган бўлса, унинг намозини (қайта) таҳорат олмагунича, қабул қилмайди» (Имом Бухорий ривояти).

(Вадий — сийдик ёки қаттиқ қийналиш ортидан келадиган оқ рангдаги қуюқ суюқликдир. Маний (уруғ) келганида эса, ғусл қилиш фарз бўлади).

2- Суюнган ёки узанган ҳолатда идрокни кетказган чуқур уйқу

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Уйқу — орқанинг иштонбоғидир. Ухлаб қолган кимса таҳорат қилсин!» (Ҳасан ҳадис. Абу Довуд ва Ибн Можа ривояти). (Суюнмаган ҳолатда ерда ўтириб ухлаш, таҳоратни бузмайди).

3- Олатни кафт ёки бармоқлар билан тўсиқсиз ушлаш

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Олатини ушлаган кимса таҳорат қилсин!» деганлар (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд, Термизий ва бошқалар ривояти).

4- Беҳушлик, шуурсизлик, телбалик ёхуд оз ёки кўп дори-дармон ёки банг моддаларини истеъмол қилиш оқибатида юзага келган мастлик (бундай

пайтда одамнинг суянмай ёки суяниб ўтиришининг фарқи йўқ).

Чунки бундай пайтларда ақлнинг кетиши, уйқудан кўра баттарроқ бўлади. Бу ҳолатдаги муслмон ўзидан товушли ёки товушсиз ел ёки бошқа нарсалар чиққанини била олмайди. Идроки кетган одамнинг таҳорат қилишига, бутун муслмонлар ижмоъ-қарор қилганлар.

5- Аёл кишини шаҳват билан ушлаш

Олатни ушлаш натижасида таҳорат қилишга буйруқ бўлганидан йўлга чиқиб, (аёл кишини ушлаш билан) шаҳватни қасд қилиш ҳам таҳоратни бузади. Чунки, олатни ушлаш шаҳватни қўзғайди. Сўзимизни Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анҳумонинг ушбу қавллари қувватлайди: «Эркакнинг хотинни ўпиши ва қўли билан сийпаши — жинсий алоқанинг бир қисми ҳисобланади. Хотинини ёки хотиннинг баданини ўпган одам таҳорат олиши керак» (Ривоятнинг санади саҳиҳ. «Жинсий алоқанинг бир қисми» дейиш билан Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анҳумо Аллоҳ таолонинг ушбу оятига ишора қилмоқда:

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ

لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا﴾

«Агар бемор ё мусофир бўлсангиз ёки сизлардан биров ҳожатхонадан чиққан бўлса ёхуд хотинларингизга қўшилган бўлсаларингиз ва (мазкур ҳолатларда) сув топа олмасангиз, покиза тупроқ билан таяммум қилингиз (яъни юзингиз ва қўлларингизни покиза тупроқ билан силангиз)» (Моида: 6). Шаҳват билан ушлашдан мақсад, унинг таҳорат олишни фарз қиладиган жинсий алоқанинг бир қисми бўлишидир. Биз назарда тутган «ушлаш» жинсий алоқадан бошқа нарсадир).

6- Муртадлик

Муртадлик, Аллоҳ сақласин, Исломдан чиқарадиган сўз ёки эътиқод ёхуд шак ва шубҳадир. Ким буларни қилса таҳорати бузилиб, қилган бутун ибодатлари бекор бўлади. Муртад Ислом динига қайта кирганида намоз ўқимоқчи бўлса, Аллоҳ таолонинг қуйидаги қавлларига биноан таҳорат қилиши керак:

﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ﴾

«Кимки иймонидан қайтса, унинг қилган амали беҳуда кетиши аниқдир» (Моида: 5);

﴿ لَئِنۡ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ ﴾

«Қасамки: агар мушрик бўлсанг, албатта қилган амалинг беҳуда кетур» (Зумар: 65).

7- Туя гўштини тановул қилиш

Саҳобалардан бири Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга: «Қўй гўшти(ни тановул қилгач) таҳорат олишимиз керакми?» дея савол берганида: «Хоҳласанг таҳорат ол, хоҳласанг олма», деб жавоб бердилар. Бир одам: «Туя гўшти(ни тановул қилиш)дан таҳорат оламизми?» дея савол берганида эса: «Ҳа. Туя гўшти(ни тановул қилингани)дан таҳорат ол!» деб жавоб бердилар (Имом Муслим ривояти).

Имом Нававий раҳимаҳуллоҳ: «Уламолар жумҳури қарши бўлсаларда, бу кўриш далили энг кучли бўлганидир», деди.

Шуни унутмаслик керакки, саҳобалар, тобеинлар, улардан кейингилар, ҳаммасининг бошида тўрт рошид халифа разияллоҳу анҳумлар туя гўшти тановулидан сўнгра таҳорат олиш тушунчасида

эмаслар. Уларнинг ҳужжати, мазкур ҳадиснинг мансух (бекор қилинган) эканлигидир.

Қайси ибодатлар учун таҳорат қилиш зарурдир?

Таҳорат олиш учта ибодат учун фарздир:

1- Намоз

Фарз ёки нафл (суннат) ёхуд жаноза бўлсин, намозларнинг барчаси учун таҳорат олиш фарздир. Аллоҳ таоло бу ҳақда шундай деган:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ

﴿ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ﴾

«Эй мўминлар, намозга турганингизда юзларингизни ҳамда қўлларингизни чиғаноқларигача ювингиз, бошларингизга масҳ тортингиз (яъни нам қўлларингиз билан силангиз) ва оёқларингизни ошиқларигача ювингиз!» (Моида: 6). Яъни, намоз ўқимоқчи бўлсангиз ва сизнинг таҳоратингиз йўқ бўлса, юзингизни, ... ювингиз!

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Аллоҳ таҳоратсиз намозни ва (ўлжадан ўғирлаб қилинган) хиёнаткорона қилинган садақани қабул қилмайди» (Имом Муслим).

2- Тавоф

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Уй (Каъба)ни тавоф қилиш — намоздир. Фақатгина, Аллоҳ таоло унда гапиришга рухсат берди» (Саҳиҳ ҳадис. Термизий, Ҳоким ва бошқалар ривояти).

3- Қуръонни ушлаш

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам:

«Қуръонни таҳоратли кишигина ушласин!» дедилар (Ривоят йўллари кўп бўлгани учун саҳиҳ ҳадисдир. Дору Қутний, Ҳоким ва бошқалар ривояти).

Бу — тўрт (мазҳаб муассислари бўлган) фақиҳ уламолар ва бошқаларнинг ижмоъсидир: таҳорати бўлмаган одамнинг Қуръонни ушлаши жоиз эмас. Ушламоқчи бўлса, таҳорат олиши шартдир.

Таҳоратсиз одамнинг Қуръонни ушламай тиловат қилиши, барча уламолар айтганидек, жоиздир. Бинобарин, таҳоратсиз одамнинг Қуръонни муқовасидан, ғилофидан ушлаб

кўтариши ёки бирон тўсиқ (латта, қўлқоп) билан ушлаши жоиздир.

Узрли одамнинг таҳорати

Узрли — аксар вақтларда таҳоратни бузадиган нарса келиб турган одамдир. Масалан: пешоби келиб турган ёки ел чиқиб турган одам ёки ҳайз ва нифос кунларидан бошқа пайтларда қон — истиҳоза қони келиб турган хотин-қизлардир. Булар ва булар ҳукмида бўлганларнинг ҳар бир намоз учун таҳорат олишлари мустаҳабдир. Намозларини бошлагач бу узрлари келиб турса ҳам, намозлари раводир. Бунинг далили Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг истиҳоза қони кўраётган Абу Ҳубайш қизи Фотима разияллоҳу анҳога айтган ушбу қавлидир: «Сўнгра, ҳар бир намоз учун таҳорат олинг!» (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд, Термизий, Насойй ва бошқалар ривояти). Абу Ҳубайш қизи Фотима разияллоҳу анҳонинг узрига бошқаларнинг узрлари қиёсланаверади.

Беморнинг таҳорат олиш шакли

1- Беморнинг сув билан таҳорат олиши фарздир. У, таҳоратни бузувчи нарсалардан таҳорат, ғуслни бузган нарсалардан эса ғусл қилади.

2- Агар ожизлиги ёки касаллигининг кучайиши ёхуд тузалишининг кечикиши сабабли сув билан таҳорат қила олмаса, таяммум қилади.

3- Таяммум қилиш шакли:

Кафтларни ич қисми билан пок ерга бир марта урилади ва икки кафтни юзга ва бир-бирига силанади. Агар бемор ўзи таяммум қила олмаса, худди ўзи таҳорат қила олмайдиган одамга бошқаси таҳорат қилдирганидек, уни бошқа бирон шахс таяммум қилдиради: шахс қўлларининг кафтларини пок ерга уриб, улар билан беморнинг юзи ва қўлларига таяммум қилдиради.

4- Устида чанг бўлган девор ва унга ўхшаш пок нарсалардан таяммум қилиш жоиздир. Агар девор бўёқ билан бўялган бўлса, устига чанг қўнган бўлсагина таяммум қилиш мумкин.

5- Агар девор ёки устига чанг қўнган нарса бўлмаса, бирон сочиқ ёки идишга тупроқ солиниб, ўшандан таяммум қилинса ҳам бўлади.

6- Агар бемор бир намоз учун таяммум қилган бўлса ва кейинги намозгача таҳорати бузилмаган бўлса, янги таяммум қилмай, ўша таяммуми билан намоз ўқийверади. Ҳар бир намоз учун таяммум қилиш эса, мустаҳабдир.

7- Бемор жисмини нажосатлардан поклаши керак. Агар поклаш имкони бўлмаса қандай ҳолатда бўлса, ўша ҳолатида намоз ўқийверади ва бу намози раводир. Уни қайта (қазосини) ўқимайди.

8- Бемор пок ерда намоз ўқиши керак. Агар нажосат теккан кўрпада ётган бўлса уни ювилади ёки бошқа пок кўрпага ёки устида пок нарса бўлган кўрпага алмаштирилади. Агар алмаштиришга қодир бўлмаса, ўз ҳолатида намоз ўқийверади ва ўқиган намози раводир. Бу намози(нинг қазосини) қайта ўқимайди.

ҒУСЛ

Ғусл — катта таҳоратни бузувчи нарсалардан, улар тўсган ибодатларни қилиш ниятида бутун танага сув етказиш билан қутулиш, демакдир.

Ғуслнинг машруълиги

Ғусл қилиш — Қуръон Карим ва покдомон суннат билан машруъ бўлган.

Аллоҳ таоло айтди:

﴿وَأِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا﴾

«Агар жунуб бўлсаларингиз, чўмилингиз!»
(Моида: 6);

﴿وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا﴾

«Ва яна сафарда бўлмасангиз то чўмилмагунингизча жунуб ҳолингизда (намозга яқин келманг)» (Нисо: 43).

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Агар олат қинга кирса, ғусл қилиш фарз бўлади»
(Имом Муслим ривояти).

Ғусл қилишни фарз қилган нарсалар

Қуйидаги ҳолатларда ғусл қилиш фарз бўлади:

1- Жунублик.

Жунублик уйқу ёки уйғоқликда эркак ёки хотиндан манийнинг шаҳват билан чиқиши, гарчи уруғ тўкилмасада жинсий алоқани, яъни, эркак ва аёл таносил аъзоларининг қўшилишини ўз ичига олади. Чунки Аллоҳ таоло:

﴿وَأِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا﴾

«Агар жунуб бўлсаларингиз, чўмилингиз!» (Моида: 6) ва Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Икки таносил аъзоси учрашса, ғусл қилиш фарз бўлади», деганлар (Имом Муслим ривояти).

2- Ҳайз ва нифос (туғруқ) қонларининг тўхташи

Аллоҳ таоло айтди:

﴿فَاعْتَرِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهَرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ

﴿فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ﴾

«Бас, ҳайз пайтида аёлларингиздан четланингиз ва то покланмагунларича уларга яқинлашман-

гиз! Пок бўлганларидан кейин уларга Аллоҳ буюрган тарафдан келингиз!» (Бақара: 222).

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам Абу Хубайш қизи Фотима разияллоҳу анҳога:

«Агар ҳайз қони келса намоз ўқиманг. (Қон) тўхтаса ғул қилиб, намоз ўқинг!» дедилар (Имом Бухорий ривояти).

Нифос (туғруқ) қони ҳам, саҳобалар ижмоси билан, ҳайз қонининг ҳукмидадир.

3- Ўлим

Мусулмон одам оламдан ўтса, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам буюрганликлари учун, уни ювиш фарздир. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам вафот этган қизлари Зайнаб разияллоҳу анҳони ювишга амр қилдилар. Бу, икки «Саҳиҳ» ҳадислар девонида ривоят қилинган.

4- Кофирнинг мусулмон бўлиши

Ислом динини қабул қилган одамнинг ғул қилиши фарздир. Чунки, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам Қайс ибн Осим ва Сумома Ҳанафийларни Исломни қабул қилганларида ғул қилишга буюрганлар (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд, Насоий ва бошқалар ривояти. Саҳиҳ ҳадис. Бунинг асли икки «Саҳиҳ» ҳадислар девонидадир. Уни

Имом Аҳмад, Байҳақий ва Абдурраззоқ ривоят қилишган).

Ғусл қилиш мустаҳаб бўлган ишлар

Қуйидаги ҳолатларда ғусл қилиш мустаҳабдир:

1- Жума (намози)

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам:

«Жума ғусли балоғат ёшига етган ҳар бир кимса учун вожибдир», дедилар (Муттафақун алайҳ).

2- Ўликни ювиш

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам:

«Ўлик ювган одам ғусл қилсин, у (тобут)ни кўтарган одам эса таҳорат олсин!» дедилар (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд, Термизий, Ибн Можа ва бошқалар ривояти).

3- Эҳром боғлаш

Умра ёки ҳаж учун эҳром боғламоқчи бўлган одамнинг ғусл қилиши суннатдир. Чунки Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам шундай қилганлар. Зайд ибн Собит разияллоҳу анҳунинг «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг эҳроми учун ечингани ва ғусл қилганини» кўргани ривоят

қилинган (Ҳасан ҳадис. Термизий, Доримий, Дору Қутний ва бошқалар ривояти).

4- Маккага кириш ва Арафотда туриш

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам шундай қилар эдилар. Маккага кириш асносида ғул қилишнинг далили эса, Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анҳумодан қолган осордир. «У Маккага келганида Зий Туво деган жойда тунар, эрталаб тургач ғул қилар, Маккага кундуз куни кирар ва Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг шундай қилганини эслатар эди» (Имом Муслим ривояти).

Арафотда туриш учун ғул қилишнинг далили ҳам, Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анҳумодан қолган осордир: «У эҳром кийишдан илгари, Маккага кириш ва Арафага ўтар кечаси Арафотда туриш учун ғул қилар эди» (Имом Молик «Мувааттоъ»да келтирган бўлсада, бу осорнинг асли Имом Бухорий ва Имом Муслимларнинг «Саҳиҳ»ларидадир).

5- Икки ҳайит

Уламолар икки ҳайит учун ғул қилишни мустаҳаб ҳисоблаганлар. Аслида эса бу ҳақда биронта ҳам саҳиҳ ҳадис нақл қилинмаган. Ҳайит

кунлари учун ғул қилиш ҳақида келган ҳадислар заиф бўлсада, саҳобалардан кучли санад билан осорлар ривоят қилинган.

Ғулнинг фарзлари

1- Ният.

Ният — катта ҳадасни кетказиш ва ғул қилишга қалбнинг азмидир. Зеро Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам:

«Амаллар ниятларга кўрадири. Ҳар бир кимсага қилган нияти бўлади», деганлар (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

2- Бутун баданга сувни имкони борича ишқаб, ишқаш имкони бўлмаганида эса сув етганига ишонч ҳосил қилингунича етказиш.

3- Туклар, жумладан, бошдаги сочлар ва бошқа қалин тукларни хилол қилиш.

Ғулнинг суннатлари

1- Басмала айтиш.

Басмала айтиш, муҳим ишларнинг ҳар бирида машруъдир.

2- Аввало, икки қўлни ошиқлари билан уч марта ювиш.

3- Таносил аъзоларини ювиб, ифлос нарсаларни кетказишдан бошлаш.

4- Ғуслдан илгари намозга олинганидек таҳорат олиш.

Фақат, ғусл учун таҳорат олган одам ғуслини тугатгунича икки оёқларини ювмайди. Бунинг далили, Оиша разияллоҳу анҳодан нақл қилинган ривоятдир:

«Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам жунублиқдан ғусл қилсалар, қўлларини ювиш билан бошлар, сўнгра ўнг қўли билан чап қўлига сув қуйиб таносил аъзоларини ювар, кейин намозга олганидек таҳорат қилар эдилар» (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

Ғуслнинг макруҳлари

1- Исроф.

(Ғусл қилар экан) сувни исроф қилиш. Чунки Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам бир соъ, яъни, тўрт мудд билан ғусл қилар эдилар (Имом Муслим ривояти) (Бир соъ тўрт муддир).

2- Нажосат бўлган жойда ғусл қилиш, нажосат билан кирланишдан хавфсиралади.

3- Девор ёки бошқа бирон парда бўлмаган ерда ғусл қилиш.

Чунки, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Аллоҳ азза ва жалла ҳаё ва пардаланишни суйган — ҳаёли ва пардалидир. Бировингиз ғусл қилса пардалансин!» деганлар (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд ва насойй ривояти).

4- Турғун сувда ғусл қилиш.

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Бировингиз жунуб ҳолида турғун сув ичида чўмилмасин!» (Имом Муслим ривояти).

Ғусл қандай қилинади?

(Ғусл қилмоқчи бўлган одам) ғусли билан катта ҳадасни кетказиш нияти билан «Бисмиллаҳ!» (Аллоҳнинг номи билан!) дейди. Сўнгра қўл кафтларини уч марта ювиб, истинжо қилади. Истинжода таносил аъзоси ва унинг атрофига теккан ифлос нарсаларни ювади. Сўнгра, таҳорат олади. Таҳоратда оёқларини ювишни ғуслдан кейинга кечиктириши мумкин. Сўнгра, бошига сув қўйиб,

сочларини таглари билан ишқалайди. (Эркаклар шундай қиладилар. Аёлларнинг эса бошларига уч ҳовуч сув қуйиб, соч ўримларини ечмай, ишқалашлари етарлидир. Чунки, Умму Салама разияллоҳу анҳо: «Ё Расулulloҳ, мен соч ўримларини қаттиқ боғлаган аёлман. Жунублик ғусли учун уларни ечишим керакми?» деб савол берганида, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Йўқ, бошингизга уч ҳовуч сув қуйишингиз кифоядир», деб жавоб берганлар» (Имом Муслим ривояти)).

Сўнгра, бошини қулоқлари билан бирга уч марта ювиб, баданининг ўнг томонига сув қуйиб, бошдан оёқ ювади. Сўнгра, баданининг чап томонига сув қуяди ва ювиш асносида киндик, қўлтиқ ичи ва бошқа (сув кириши) қийин жойларни яхшилаб ювади. Чунки Оиша разияллоҳу анҳо шундай деган: «Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам жунублиқдан ғусл қилмоқчи бўлсалар қўлларида бошлар ва уларни ювиб, ўнг қўли билан чап қўлига сув қуяр ва таносил аъзоларини ювар, сўнгра, намозга олганларидек таҳорат олар эдилар. Кейин сочларига сув етказар ва бошига уч ҳовуч сув қуяр, сўнгра баданининг бошқа жойларига сув қуйиб, икки оёқларини ювар эдилар» (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

Жунуб одамга ҳаром бўлган нарсалар

1- Намоз.

Аллоҳ таолонинг қуйидаги қавлига кўра жунуб одамнинг фарз ёки нафл намозларни ўқиши жоиз эмас:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا

تَقُولُونَ وَلَا جُنْبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا ﴾

«Эй мўминлар, токи гапираётган гапларингизни билишингиз учун маст ҳолингизда намозга яқин келманглар. Ва яна сафарда бўлмасангиз то чўмилмагунингизча жунуб ҳолингизда (намозга яқин келманг)» (Нисо: 43).

2- Қуръонни ушлаш.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам:

«Қуръонни пок одамларгина ушлайди», дедилар (Бу, ривоят санадлари кўп бўлгани боис саҳиҳ ҳадисдир. Дору Қутний, Ҳоким ва бошқалар ривояти).

3- Қуръон ўқиш.

Алий ибн Абу Толиб разияллоҳу анҳу айтди:

«Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам бизга жунуб ҳолатларидан бошқа барча замонларида Қуръон ўқиб берар эдилар» (Бу ҳадис гувоҳлари билан ҳасандир. Уни Имом Аҳмад, Абу Довуд ва бошқалар ривоят қилишган).

4- Масжид ичида туриш.

Фақат, мажбур бўлган одамнинг масжид ичидан юриб ўтиб кетишининг, Аллоҳ таолонинг қуйидаги оятига кўра зарари йўқдир:

﴿وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا﴾

«Ва яна то чўмилмагунингизча жунуб ҳолингизда (намозга яқин келманг)» (Нисо: 43).

ИККИНЧИ РУКН – НАМОЗ

НАМОЗ

Намознинг ҳукми

Намоз — ҳар бир мўмин ва мўминага адо этиши керак бўлган фарздир. Аллоҳ таоло Қуръони Каримнинг талайгина оятларида бизларни намозни тўқис адо этишга буюриб, деди:

﴿ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا ﴾

«... намозни тўқис адо этингиз! Албатта, намоз мўминларга (вақти) тайинланган фарз бўлди» (Нисо: 103);

﴿ حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى ﴾

«Барча намозларни ва хусусан ўрта намозни (аср намозини) сақланглар — ўз вақтларида адо қилинглар!» (Бақара: 238).

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам намозни Исломнинг беш рукни ичидан иккинчиси қилиб, шундай дедилар: «Ислом беш нарса асосига асосланган: «Ла илаҳа иллalloҳ ва Муҳаммадур расулulloҳ» (Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқ ва

Муҳаммад Аллоҳнинг элчисидир) дея гувоҳлик бериш, намозни тўқис адо этиш, Уй (Каъба)ни ҳаж қилиш ва рамазон (ойи) рўзасини тутиш» (Муттафақун алайҳ).

Намозни тарк қилган одам кофир бўлиб, шариат қонунларига кўра қатл қилинади. Намоз ўқишга дангаса бўлган одамлар эса, қатъий равишда фосиқдирлар.

Намознинг фазилати

Намознинг фазилати муаззам ва савоблари кўп бўлиб, у ҳақда келган ҳадислар саноқсиз бўлсада, уларнинг айримларини келтириш билан кифояланамиз:

1- Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: Амалларнинг энг афзали қайси?, дея савол берилганида: «Ўз вақтида ўқилган намоз», деб жавоб бердилар (Муттафақун алайҳ).

2- Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Бировингизнинг дарвозаси олдидан дарё оқиб ўтса ва у, у ерда ҳар куни беш марта чўмилса кири қоладими?» деб сўрадилар. Саҳобалар: “Биронта ҳам кири қолмайди”, дейишгач, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Ўша — беш вақт

намознинг мисолидир. Аллоҳ таоло улар билан гуноҳларни ўчиради», дедилар (Муттафақун алайҳ).

3- Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Қайси бир мусулмон намоз вақти киргач таҳоратини, хушуъсини ва рукуъсини чиройли қилса, модомики катта гуноҳларга қўл урмаган бўлса, намоз унинг аввалги гуноҳларига каффарот бўлади. Бу, умр бўйи давом этади» (Имом Муслим ривояти).

4- Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Ишнинг боши — Ислом, устуни — намоз, ўрқачининг чўққиси эса Аллоҳ йўлидаги жиҳоддир» (Саҳиҳ ҳадис. Имом Аҳмад, Термизий ва бошқалар ривояти).

Намоз ўқимасликдан огоҳлантириш

Намоз ўқимаслик ва уни вақтидан кечиктириш ҳақида огоҳлантирувчи оят ва ҳадислар ворид бўлган. Шулардан:

Аллоҳ таоло айтди:

﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسُوفَ

يَلْقَوْنَ عَذَابًا﴾

«Сўнг уларнинг ортидан намозни зое қиладиган ва шаҳватларга бериладиган кимсалар ўринбосар бўлдилар. Энди у (ўринбосарлар) албатта ёмонликка (яъни ёмон жазога) йўлиқурлар» (Марям: 59);

﴿ قَوْلٌ لِلْمُصَلِّينَ • الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴾

«Бас, намозларини «унутиб» қўядиган кимсалар бўлган «намозхон»ларга ҳалокат бўлгай!» (Моъун: 4, 5).

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Киши билан ширк ва куфр орасида намозни тарк қилиш бордир» (Имом Муслим ривояти);

«Биз билан улар орасидаги аҳд — намоз ўқишдир. Ким намозни тарк қилса кофир бўлибди» (Саҳиҳ ҳадис. Имом Аҳмад Термизий ва Насоий ривояти).

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам кунларнинг бирида намозни тилга олдилар ва шундай дедилар:

«Ким намозларни ўз вақтида ўқиса, (бу) намозлар унга нур, ҳужжат ва Қиёмат кунида нажот

бўлади. Ким намозларни ўз вақтида ўқимаса (бу) намозлар унга нур, ҳужжат ва Қиёмат кунида нажот бўлмайди. Ва бу одам Қиёмат куни Қорун, Фиръавн, Ҳомон ва Убай ибн Халаф билан бирга бўлади» (Саҳиҳ ҳадис. Имом Аҳмад, Табароний ва Ибн Ҳиббон ривояти).

Намознинг шартлари

Намознинг шартлари, намозни бошлашдан олдинги талаблардир. Ният, саккизинчи шарт бўлиб, унинг намозни бошлаш учун биринчи такбирга боғлаб қилиниши афзалдир. Намозхон мазкур шартларни бажо келтириши фарз бўлиб, улардан биронтаси жойига келмаса намоз бекор бўлади.

У шартлар қуйидагичадир:

Биринчи шарт: мусулмонлик

Кофирнинг ўқиган намози раво ҳам, қабул ҳам бўлмайди. Унинг бутун амаллари шу ҳукмдадир. Аллоҳ таоло айтди:

﴿ مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ

بِالْكُفْرِ أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴾

«Мушриклар ўзларининг кофир эканликларига гувоҳ бўлган ҳолларида Аллоҳнинг масжидларини обод қилишлари жоиз эмас. Уларнинг қилган амаллари беҳуда кетар, ўзлари эса дўзахда абадий қолгувчидирлар» (Тавба: 17).

Иккинчи шарт: оқиллик

Намоз ўқиш, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қуйидаги қавлларига кўра, телба-ақлсизга фарз эмасдир. «Қалам тўрт кишидан кўтарилган: уйқудаги одамдан уйғонгунича, гўдақдан балоғат ёшига етгунича ва жиннидан ақли расо бўлгунича» (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд ва бошқалар ривояти).

Учинчи шарт: балоғат ёшига етиш

Балоғат ёшига етмаган болага, ҳозиргина айтиб ўтилган ҳадисда баён қилинганидек, намоз ўқиш фарз эмас. Бироқ уни етти ёшидан бошлаб намоз ўқишга буюрилади ва у, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг амрларига биноан намоз ўқийди:

«Болани етти ёшга етганида намоз ўқишга буюринглар. Ўн ёшга етганида намоз ўқимаса, уринглар!» (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд ва бошқалар ривояти).

Тўртинчи шарт: катта ва кичик ҳадаслардан пок бўлиш

Кичик ҳадас — бетаҳоратлик, катта ҳадас эса беғусликдир. Бу ҳақда Аллоҳ таоло шундай деган:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ

إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا

فَاطَّهَّرُوا ﴾

«Эй мўминлар, намозга турганингизда юзларингизни ҳамда қўлларингизни чиғаноқларигача ювингиз, бошларингизга масҳ тортингиз (яъни нам қўлларингиз билан силангиз) ва оёқларингизни ошиқларигача ювингиз! Агар жунуб бўлсаларингиз, чўмилингиз!» (Моида: 6).

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам ҳам: «Аллоҳ намозни таҳоратсиз қабул қилмас» деганлар (Имом Муслим ривояти).

Бешинчи шарт: бадан, кийим ва (намоз ўқиладиган) жойнинг поклиги

Бадан поклигига Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг истиҳоза қони кўраётган аёлга айтган ушбу: «Баданингиздан қонларни ювинг ва намоз

ўқинг!» ҳадиси далилдир (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

Кийимнинг поклигига эса Аллоҳ таолонинг ушбу:

﴿وَتِيَابَكَ فَطَهِّرْ﴾

«Кийимларингин покла!» ояти далилдир (Муддассир: 4).

Намоз ўқиладиган жойнинг поклигига далил эса, Абу Ҳурайра разияллоҳу анҳунинг ушбу ҳадисидир: «Аъробий ўрнидан туриб, масжидга сия бошлади. Одамлар уни уриш учун ўринларидан турдилар. Бироқ Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Унга тегманглар ва пешоби устига бир пақир ёки челак сув қўйинглар! Сизлар қийинлаштирувчи қилиб эмас, осонлаштирувчи қилиб жўнатилгансизлар», дедилар» (Имом Бухорий ривояти).

Олтинчи шарт: намоз вақтининг кириши

Намозни ўқиш, вақти кирсагина фарз бўлади. Намоз вақти кирмай ўқилган намоз раво бўлмайди. Чунки Аллоҳ таоло:

﴿إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾

«Албатта, намоз мўминларга (вақти) тайинланган фарз бўлди» (Нисо: 103) яъни, муайян вақтда

(ўқилади), деган. Чунки Жибрийл алайҳиссалом келиб, Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга намоз вақтларини ўргатган: намоз вақтининг бошланиши ва охириги вақтларида имом бўлиб намоз ўқиган ва Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга: «Бу икки вақт оралиғида (намоз) вақт(и) бор» деган (Саҳиҳ ҳадис. Термизий, Насоий ва бошқалар ривояти).

Еттинчи шарт: авратни ёпиш

Бунинг далили Аллоҳ таолонинг ушбу қавлидир:

﴿ يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ ﴾

«Эй Одам болалари, ҳар бир сажда чоғида зийнатланингиз (яъни тоза либосда бўлингиз)» (Аъроф: 31).

Кийим зийнати — авратни ёпган кийимлардир. Илм аҳллари авратни ёпиш намознинг соғлом бўлиш шартларидан бири ва авратини ёпишга қодир бўла туриб яланғоч намоз ўқиган одамнинг намози фосид эканига ижмоъ қилганлар.

Саккизинчи шарт: ният

Бунинг далили Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ушбу қавлидир:

«Дарҳақиқат, амаллар ниятга кўрадир. Ҳар бир кишига қилган нияти(га кўра савоб берилажак)дир» (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

Тўққизинчи шарт: қиблага юзланиш

Бунинг далили Аллоҳ таолонинг ушбу оятидир:

﴿ قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ ﴾

«Гоҳо юзингиз самода кезганини кўрамиз. Бас, албатта Биз сизни ўзингиз рози бўлган қиблага бурамиз. Юзингизни Масжид-ал-Ҳаром (Макка) томонга булинг! (Эй мўминлар, сизлар ҳам) қаерда бўлсангизлар, юзларингизни унинг тарафига бурингиз!» (Бақара: 144).

Намознинг рукнлари

Намознинг рукн ва фарзлари бўлиб, улардан биронтаси бажо келтирилмаса, намоз бекор бўлади. Улар қуйидагилардир:

1- Ният

Ният, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг: «Амаллар ниятга кўрадир» ҳадисига биноан, муайян намозни адо этиш учун қатъий

истакда бўлишдир (Муттафақун алайҳ). Ниятни намозни бошлаш учун биринчи такбирга қўлни кўтариш билан бирга ёки ундан бир оз аввал қилиш, афзалдир.

2- Такбиратул иҳром

(Намозни дунёвий ишларни қилишни таъқиқлайдиган) «Аллоҳу акбар!» (Аллоҳ ҳар нарсадан буюқдир!) жумласини, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қавлларига биноан, талаффуз қилиш: «Намознинг калити — таҳорат, (дунёвий ишларни) ҳаром қилгувчиси — такбир, (дунёвий ишларни) ҳалол қилгувчиси эса — салом беришдир» (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд, Термизий ва бошқалар ривояти).

3- Қодир бўлган одамнинг тик туриши — қиём

Аллоҳ таоло айтди:

﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾

«Барча намозларни ва хусусан ўрта намозни (аср намозини) сақланглар — ўз вақтларида адо қилинглар! Ва Аллоҳ учун бўйинсунган ҳолда туринглар!» (Бақара: 238).

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам Имрон ибн Ҳусойн разияллоҳу анҳуга:

«Тик туриб намоз ўқи! Агар кучинг етмаса, ўтириб ўқи! Бунга ҳам қодир бўлмасанг, ёнбошлаб ўқи!» дедилар (Имом Бухорий ривояти).

4- Фарз ва нафл намозларнинг ҳар бир ракаатида Фотиҳа сурасини ўқиш

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Фотиҳа сурасини ўқимаган одамнинг намози, бекордир» (Имом Бухорий ривояти).

5- Рукуъ қилиш

Аллоҳ ва Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қуйидаги қавлларига кўра рукуънинг фарз эканига ижмоъ қилинган.

Аллоҳ таоло айтди:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ

لَعَلَّكُمْ تَفْلِحُونَ ﴾

«Эй мўминлар, рукуъ қилингиз, сажда қилингиз ва Парвардигорингизга ибодат қилиб, яхшилик қилингиз, шоядки нажот топсангизлар» (Ҳаж: 77).

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам эса намозида хато қилган одамга:

«... Сўнгра хотиржам бўлгунча рукуъ қил!» дедилар (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

6- Рукудан кўтарилиш

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам намозида хато қилган одамга:

«... Сўнгра расо (тик) тургунча рукуъдан (бошингни) кўтар!» дедилар (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

7- Қоматни асо (тик) қилиш

Бунинг далили ҳозиргина қаламга олинган ва қуйидаги ҳадисга кўрадир:

«Аллоҳ рукуъси ва саждаси орасида қоматини тик қилмаган одамнинг намозига қарамайди» (Саҳиҳ ҳадис. Имом Аҳмад ривояти).

8- Сажда қилиш

Юқорида ҳозиргина қаламга олинган оят ва Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам намозида хато қилган одамга:

«Сўнгра хотиржам бўладиган даражада сажда қил!» деган ҳадис, бунинг далилидир.

9- Саждадан (бош) кўтариш

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам намозида хато қилган одамга:

«Сўнгра хотиржам ўтиргунча (саждадан бошингни) кўтар!» дедилар (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

10- Икки сажда оралиғида ўтириш

Бунинг далили Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг ушбу қавлидир: «Аллоҳ рукуъси ва саждаси орасида қоматини тик қилмаган одамнинг намозига қарамайди» (Саҳиҳ ҳадис. Имом Аҳмад ривояти).

11- Рукуъ, сажда, қиём ва ўтиришда хотиржам бўлиш

Бунинг далили Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг намозида хато қилган одамга:

« ... хотиржам бўлгунингча», дедилар (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти). Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам бу қавлларини мазкур одамга рукуъ, сажда ва ўтиришда тилга олдилар ва тик туришда эса расо бўлишни айтдилар.

Хотиржамликнинг асли эса, рукуъ ва сажда қилган ҳамда ўтирган одамнинг аъзолари ўз жойига

келиб бир марта «Субҳона Роббиял азийм» жумласини талаффуз қилиш учун кетган вақт мобайнида туришдир. Ундан ортиқ туриш эса, суннатдир.

12- Охирги ташаҳҳуд ва унда ўтириш

Охирги ташаҳҳуднинг далили Абдуллоҳ ибн Масъуд разияллоҳу анҳунинг ушбу қавлидир:

«Биз намозда ташаҳҳуд фарз бўлишидан илгари салом беришдан аввал: Аллоҳга саломлар бўлсин! Жибрийл ва Микоилга саломлар бўлсин!, дер эдик. Бунни эшитган Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай дедилар:

«Ундай деманглар. Чунки, Аллоҳ таолонинг ўзи Саломдир. Сизлар шундай денглар:

((التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ

اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا، وَعَلَىٰ عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ

إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ))

«Олқишлар, дуолар ва бутун хуш нарсалар Аллоҳга бўлсин! Эй Пайғамбар, сизга салом, Аллоҳнинг раҳмати ва баракаси ёғилсин! Бизга ва Аллоҳнинг солиҳ бандаларига саломлар бўлсин! Мен: «Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқ ва Муҳаммад

Аллоҳнинг элчиси ва расулидир», дея гувоҳлик бераман» (Саҳиҳ ҳадис. Насоий, Дору Қутний ва Байҳақий ривояти).

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Бировингиз (намозда ўтирса): Аттаҳийёту лиллаҳи вассолаваату ваттоййибаат, десин» (Саҳиҳ ҳадис. Бу ҳадиснинг асли Имом Бухорий ва Имом Муслим ривоятларидадир. Абу Довуд ва бошқалар ривояти).

Сўнги ташаҳҳуд учун ўтириш — рукндир. Чунки, охирги ташаҳҳудни ўқиш — рукндир.

13- Салом бериш

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Намознинг калити таҳорат, (дунёвий ишларни) ҳаром қилувчиси такбир ва (дунёвий ишларни) ҳалол қилувчиси салом беришдир» (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд, Термизий ва бошқалар ривояти).

14- Рукнларни тартиб билан қилиш

Масалан, Фотиҳа сурасини такбир таҳримадан аввал ўқилмайди, саждани рукуъдан илгари қилинмайди. Чунки Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам:

«Менинг намоз ўқиганимни кўрганингиздек намоз ўқингиз!» деганлар (Имом Бухорий ривояти).

Агар намозхон намознинг Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан нақл қилинган фарзлари тартибига риоя қилмай, улардан кейингисини олдин, олдингисини кейин қилса, намози бекор бўлади.

Намознинг вожиблари

Намознинг вожиблари — намоз ичида мавжуд бўлган, бироқ қасддан тарк қилинса намоз бузиладиган, қасддан тарк қилмаса саҳв саждаси қилиниши керак бўлган амаллардир. Улар қуйидагилардир:

1 — Ҳар кўтарилиш, эгилиш, туриш ва ўтириш оралиғидаги такбир — такбир интиқолиялар. Фақатгина, рукуъдан бошни кўтарилаётган пайтда такбир айтилмайди. Чунки Абдуллоҳ ибн Масъуд разияллоҳу анҳу:

«Мен Набий соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ҳар йиқириш, (бошни) кўтариш, туриш ва ўтиришда такбир айтганларини кўрганман», деган (Саҳиҳ ҳадис. Имом Аҳмад, Термизий, Насоий ва бошқалар ривояти).

2 — Рукуъда бир марта «Субҳаана роббиял азийм» (Азаматли Раббимни мушриклар тавсифлаётган ва Зотига нолайиқ сифатлардан поклайман) дейиш.

Чунки, Ҳузайфа разияллоҳу анҳу ривоят қилган ҳадисда Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламни назарда тутиб:

«Рукуъсида «Субҳаана роббиял азийм» (Азаматли Раббимни мушриклар тавсифлаётган Зотига нолайиқ сифатлардан поклайман), саждасида эса: «Субҳаана роббиял аълаа» (Олий Раббимни мушриклар тавсифлаётган ва Зотига нолайиқ сифатлардан поклайман), дер эдилар», деган.

3 — Саждада бир марта «Субҳаана роббиял аълаа» (Олий Раббимни мушриклар тавсифлаётган ва Зотига нолайиқ сифатлардан поклайман), дейиш

Бунинг далили ҳозиргина нақл қилинган Ҳузайфа разияллоҳу анҳунинг ҳадисидир.

4 — Танҳо ёки имом бўлиб намоз ўқиётган одамнинг рукуъда бир марта «Самиъаллоҳу лиман ҳамидаҳ» (Аллоҳ Ўзига ҳамд айтган одамни эшитади) дейиши

Бунинг далили Абу Хурайра разияллоҳу анҳу ривоят қилган ушбу ҳадисдир:

«Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам рукуъдан қоматларини кўтаргач: «Самиъаллоҳу лиман ҳамидаҳ» (Аллоҳ Ўзига ҳамд айтган одамни эшитади), дер ва ғоз турганида: «Роббана, лакал ҳамд» (Раббимиз Сенга ҳамд бўлсин!), дер эдилар» (Муттафақун алайҳ).

5 — Имом, муқтадий ёки танҳо намозхоннинг: «Роббана, лакал ҳамд» (Раббимиз Сенга ҳамд бўлсин!) дейиши

Бунинг далили юқоридаги ҳадис ва Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ушбу қавллари ҳамдир: «Имом «Самиъаллоҳу лиман ҳамидаҳ» (Аллоҳ Ўзига ҳамд айтган одамни эшитади) деса: «Аллоҳумма, Роббана, ва лакал ҳамд» (Эй Аллоҳ — Раббимиз Сенга ҳамд бўлсин!) денглар» (Муттафақун алайҳ).

6 — Икки сажда оралиғида дуо қилиш

Булар Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ўқиган ушбу дуолардир:

«Аллоҳуммағ-фирлий, варҳамний, ва ъаафиний, ваҳдиний, варзуқний» (Аллоҳим, мени мағфират қил, раҳмат қил ва менга офият бер! Мени ҳидоят

айла ва ризқлантир!) (Ҳасан ҳадис. Абу Довуд ва Термизий ривояти);

«Роббиғ-фирлий, Роббиғ-фирлий» (Раббим, мени мағфират айла! Раббим, мени мағфират айла!) (Саҳиҳ ҳадис. Ибн Можа, Ҳоким ва бошқалар ривояти).

7 — Биринчи ташаҳҳуд

8 — Биринчи ташаҳҳуд учун ўтириш

Бунинг далили Руфоа ибн Рофеъ ривоят қилган Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг ушбу ҳадисидир:

«Намозингга турсанг, Аллоҳни улуғла, сўнгра, билганингча Қуръон ўқи! Намоз ўртасида ўтирсанг, хотиржам бўл(иб ўтир): чап оёғингни тўшак қил ва ташаҳҳудни ўқи!» (Ҳасан ҳадис. Абу Довуд ва Байҳақий ривояти).

Намознинг суннатлари

Намознинг, савобларини олиш учун намозхон риоя қилиши керак бўлган суннатлари бор. Улар қуйидагичадир:

1 — Қўлларни қуйидаги ҳолатларда елка ёки қулоқлар рўпарасига қадар кўтариш:

а) такбир таҳримада (биринчи такбирда);

- б) рукуъ қилаётганда;
- в) рукуъдан кўтарилаётганда;
- г) иккинчи ракаатдан учинчи ракаатга тураётганда.

Бунинг далили Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анҳумо ривоят қилган ушбу ҳадисдир:

«Дарҳақиқат, Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам намозга турсалар, қўлларини елкасига баробар бўлгунча кўтарар ва такбир айтар эдилар. Рукуъ қилмоқчи бўлсалар ҳам шундай қилар (такбир айтар) эдилар. Бошларини рукуъдан кўтармоқчи бўлсалар ҳам шундай қилар (такбир айтар) эдилар» (Муттафақун алайҳ).

Иккинчи ракаатдан учинчи ракаатга туришнинг далили эса, Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анҳумо иккинчи ракаатдан турар экан қўлларини кўтарар ва бу ҳаракатини Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга нисбатлар эди (Мавқуф ҳадис. Имом Бухорий ривояти. Ҳофиз ибн Ҳажар: Бу ҳадиснинг ҳукми марфуъдир, деган).

2 — Ўнг қўлни чап қўл устига қўйиб (боғлаб), кўкрак устига ёки остига, киндик устига қўйиш

Бунинг далили Саҳл ибн Саъд разияллоҳу анҳунинг «Одамлар (яъни саҳобалар) намозда ўнг

қўлларини чап билаклари устига қўйишларига буюриларди», деган қавлидир (Мавқуф ҳадис. Имом Бухорий ривояти. Ҳофиз ибн Ҳажар: Бу ҳадиснинг ҳукми марфуъдир, деган).

Воил ибн Ҳажар разияллоҳу анҳу айтди:

«Мен Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам билан бирга намоз ўқидим. Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам ўнг қўлларини чап қўллари устига боғлаб, кўксиларига қўйдилар» (Саҳиҳ ҳадис. Ибн Хузайма ривояти).

3 — Таважжух қилиш ёки кириш дуоси

Кириш дуоси шудир: «Субҳаанакаллоҳумма ва биҳамдика ва табарокасмука, ва таъала жаддука ва лаа илаҳа ғойрук» (Эй Аллоҳ, Сени, Сенинг мақтовларинг билан, (мушриклар сифатлаётган ва Зотингга нолойиқ сифатлардан) поклайман. Сенинг исминг ва шарафинг олий бўлди. Ва Сендан бошқа илоҳ йўқдир) (Бу ҳадисни Имом Муслим раҳимаҳуллоҳ Умар разияллоҳу анҳуга мавқуф ўлароқ нисбатлади. Абу Довуд, Термизий ва Ҳоким ривояти эса марфуъдир. Ҳадиснинг ўзи эса саҳиҳдир).

4 — Биринчи ракаатда «аъзузу» ва ҳар бир ракаатда басмалани хуфёна айтиш

Бунинг далили Аллоҳ таолонинг ушбу оятидир:

﴿فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾

«(Эй мўмин бандам), ҳар қачон Қуръон қироат қилсанг, албатта қувилган — малъун шайтон (васвасаси)дан Аллоҳ паноҳ беришини сўрагин!» (Наҳл: 98).

5 — Фотиҳа сурасини ўқиб бўлгач, «Аамийн!» дейиш

Имом бўлиб ёки иқтидо қилиб ёхуд танҳо намоз ўқиган одамнинг Фотиҳа сураси тугагач, «Аамийн!» дейиши суннатдир. Чунки Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар: «Имом:

﴿غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾

«Бизларни, ғазабга дучор бўлмаган ва ҳақ йўлдан тоймаган зотларга инъом қилган йўлинг бўлмиш — Тўғри йўлга йўллагайсан» (Фотиҳа: 8, 7) дегач: Аамийн!, денглар. Кимнинг бу сўзи фаришталарнинг (Аамийн!, деган) сўзига тўғри келиб қолса, унинг аввал қилган гуноҳлари кечирилади» (Шу маънодаги Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

Зеро Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам

﴿ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴾

оятини ўқигач товушларини узатиб: Аамийн!, дер эдилар (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд ва Термизий раҳимаҳумаллоҳлар Воил ибн Ҳажардан ривоят қилдилар).

6 — Фотиҳа сурасидан кейин қироат қилиш

Бу қироат бомдод намозининг ҳар икки ракаатида, пешин, аср, шом ва хуфтон намозларининг биринчи икки ракаатида битта сура ёки (камида) бир ёхуд икки оят ўқиш, демақдир. Чунки, «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам пешин намозининг биринчи икки ракаатида Фотиҳа ва иккита сурани, кейинги икки ракаатда эса Фотиҳа сурасинигина ўқир ва гоҳида оятларни эшиттириб қўяр эдилар» (Муттафақун алайҳ).

7 — Жаҳрия намозларда қироатни товуш чиқариб, товуш чиқарилмаслиги керак бўлган намозларда товуш чиқармасдан қироат қилиш

Намозхон шом ва хуфтон намозининг биринчи икки ракаатида ҳамда бомдод намозининг икки ракаатида қироатни товушини чиқариб — жаҳрия қилади. Бошқа намозларда эса хуфёна қироат қилади. Биз бу намозлардан, фарз намозларни назарда тутмоқдамиз. Бундай қилиш Расулulloҳ

соллаллоҳу алайҳи ва салламдан қавл ва амал ўлароқ нақл қилинган. Нафл намозларда эса, масалан, кундузи ўқиладиган намозларда товуш чиқарилмай ўқилиши, кечалари эса товуш чиқариб — жаҳрия ўқилиши, суннатдир. Агар тунда товуш чиқариб ўқиш бировларга зарар берадиган бўлса, товуш чиқармай ўқиш мустаҳабдир.

8 — Қироатни бомдод намозида узун, пешин, аср ва хуфтон намозларида ўртача, шом намозида эса қисқа қилиш

Сулаймон ибн Ясор раҳимаҳуллоҳ ривоят қилди: Абу Ҳурайра разияллоҳу анҳу: «Мен Мадинадаги фалончи имом каби Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг намозига ўхшаш намоз ўқиган бирон кимсани кўрмадим», деди. Мен ўша имомга иқтидо қилиб намоз ўқидим. У пешин намозининг биринчи икки ракаатида узун, кейинги икки ракаатида эса қисқа қироат қиларди. Аср намозини енгил ўқир, шом намозининг биринчи икки ракаатида қисқа сураларни, хуфтон намозининг биринчи икки ракаатида эса ўртача узунликдаги сураларни, бомдод намозида эса узун сураларни қироат қилди» (Бу ерда назарда тутилган бўлимлар, Қуръони Карим тартибидаги «Қоф» сурасидан Қуръоннинг охиригача ёзилган сураларни ўз ичига олади. Бу бўлимдаги «узун суралар» «Қоф»

сурасидан «Амма ятасаалувн» сурасигача бўлган суралардир. «Ўртача узунликдаги суралар» эса, «Амма ятасаалувн» сурасидан «Зуҳо» сурасигача, қисқа суралар эса «Зуҳо» сурасидан Қуръоннинг энг охирги сураси орасидаги суралардир).

9 — (Иккинчи ташаҳхудда) Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламдан собит бўлганидек ўтириш. Яъни, оёқни тўшак қилиш.

Илк ташаҳхудда оёқни тўшак қилиб ўтирилади. Иккинчи ташаҳхудда эса чап думба билан ерга ўтирилади. Бунинг далили Абу Хумаид Соидий разияллоҳу анҳунинг саҳобалар ҳузурда Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламнинг намозини таърифлар экан айтган ушбу сўзидир:

«... Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам иккинчи ракаатда ўтирмоқчи бўлсалар, чап оёғига ўтирар ва ўнг оёқларини тиклар эдилар. (Тўрт ракаатли намозларда эса) орқалари билан ўтирар эдилар» (Имом Бухорий ривояти).

Бундан оёқни тўшак қилиш ва орқа билан ўтириш қандай экани маълум бўлмоқда.

Оёқни тўшак қилиш: чап оёқнинг кафтига ўтириб, ўнг оёқни тиклашдир.

Орқа билан ўтириш эса, чап оёқни ўнг оёқ болдир суюги тагида ўтказиб, думба билан ерга ўтириб, ўнг оёқни тиклашдир.

Диққат: Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ташаҳҳудга ўтирганлари маҳал чап қўлларини чап тиззалари, ўнг қўлларини ўнг тиззалари устига қўяр ва кўрсаткич бармоқлари билан ишора қилар эдилар (Имом Муслим ривояти). «Кўзлари эса кўрсаткич бармоғидан нарига боқмас эди» (Саҳиҳ ҳадис. Абу Довуд ривояти).

10 — Саждада дуо қилиш

Бунинг далили Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ушбу қавллари дир:

«Унутмангларки, менга рукуъ ва саждада Қуръон ўқиш таъқиқланди. Бас, рукуъда Аллоҳни улуғланглар, саждада эса кўп дуо қилишга ҳаракат қилинглар. Чунки, (саждадаги) дуо ижобат қилинишга лойиқроқдир» (Имом Муслим ривояти).

11 — Охирги ташаҳҳудда Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга салавот айтиш

Ташаҳҳудни «Аттаҳийяту ва анна Муҳаммадан ъабдуҳу ва росулух» гача ўқиб бўлгач, намозхон:

((اللَّهُمَّ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ
وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى
إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ))

«Эй Аллоҳ, Муҳаммадга ва Муҳаммаднинг оиласига худди Иброҳим ва Иброҳимнинг оиласига ёғдирганингдек салавот ёғдир. Эй Аллоҳ, Муҳаммадга ва Муҳаммаднинг оиласига худди Иброҳим ва Иброҳимнинг оиласига оламлар ичра барака ёғдирганингдек барака ёғдир! Дарҳақиқат, Сен — ҳамдларга лойиқ буюк Зотсан» (Имом Муслим ривояти. Унинг ривоятида «Иброҳим оиласига салавот ёғдирганингдек ... Иброҳим оиласига барака ёғдирганингдек», дейилган. Иловалар эса, бошқа саҳиҳ ривоятлардан келтирилди»).

12 — Охирги ташаҳҳудда Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга салавот айтилгандан сўнгра дуо қилиш

Бунинг далили Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қавлларида нақл қилинган осордир: «Бировингиз намозидан фориғ бўлса, тўрт нарсани тиласин. Тўрт нарсадан сўнгра хоҳлаганича дуо қилсин: «Эй Аллоҳ, мен Сенга жаҳаннам азобидан,

қабр азобидан, ҳаёт, ўлим ва Масиҳи Дажжол фитналаридан сиғинаман» (Саҳиҳ ҳадис. Байҳақий ривояти. Бу ҳадиснинг асли Имом Муслимнинг «Саҳиҳ»идадир. Унда: «Бировингиз охирги ташаҳхуддан фориғ бўлса, Аллоҳга тўрт нарсадан сиғинсин ...!» дейилган).

13 — Намозхоннинг чап томонга салом бериши

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг «ўнг ва чап томонларга салом берганлари ва салом берганларида (орқа тарафда ўтирган одамга) юзларининг оқлиги кўрингани» собит бўлган (Имом Муслим ривояти).

14 — Саломдан кейинги зикр ва дуолар

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан саломдан сўнгра айтиш мустаҳаб бўлган қатор зикр ва дуолар ворид бўлган. Биз улардан баъзиларини саралаб келтирамиз:

а) Савбон разияллоҳу анҳу айтди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам намозларини тугатиб бўлгач, уч марта истиғфор айтар» (яъни, уч марта: Астағфируллоҳ, астағфируллоҳ, астағфируллоҳ, дер) сўнгра,

((اللَّهُمَّ، أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ))

«Эй Аллоҳ, Сен — Саломсан ва салом Сендан-дир! Эй улуғлик ва эҳтиром эгаси, Сен буюк бўлдинг!» дердилар (Имом Муслим ривояти).

б) Муоз ибн Жабал разияллоҳу анҳу ривоят қилди: «Бир куни Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам қўлимдан ушлаб: «Эй Муоз! Аллоҳ номига онт ичиб айтаманки, мен сени яхши кўраман ва ҳар бир намоз сўнггида:

((اللَّهُمَّ، أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ، وَشُكْرِكَ، وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ))

«Эй Аллоҳ, менга Сени эслашим, Сенга шукрона келтиришим ва Сенга чиройли ибодат қилишимга ёрдамчи бўл!» дегин, дедилар (Саҳиҳ ҳадис. Имом Аҳмад, Абу Довуд, Ҳоким ва бошқалар ривояти).

в) Муғййра ибн Шўъба разияллоҳу анҳу ривоят қилди: «Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳар бир фарз намоз охирида шундай дер эдилар:

((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى

كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا

يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ))

«Ягона, шериксиз Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқдир. Эгадорлик ва ҳамду санолар Унингдир ва У, ҳар бир

нарсага Қодирдир. Эй Аллоҳ, Сен ато этган нарсани тўсувчи, Сен тўсган нарсани ато этгувчи йўқдир! Шарафли инсонларга Сен(инг ҳузуринг)да шарафлари фойда бермайди» (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

г) Абу Ҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят қилди: Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам айтдилар: «Ким ҳар бир намоздан сўнгра Аллоҳга ўттиз уч марта тасбеҳ, ўттиз уч марта ҳамд ва ўттиз уч марта такбир айтса ва жами тўқсон тўққизта бўлиб, уни:

((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى

كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ))

«Ягона, шериксиз Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқдир. Эгадорлик ва ҳамду санолар Унингдир ва У, ҳар бир нарсага Қодирдир», дея юзта қилса, хатолари денгиз кўпикларича кўп бўлсада кечиради» (Имом Муслим ривояти).

д) Абу Умома разияллоҳу анҳу айтди: Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: «Ҳар бир намоздан сўнгра Оятул курсийни ўқиган одамнинг жаннатга киришига ўлишигина тўсиқдир», дедилар (Саҳиҳ ҳадис. Насоий, Ибн Ҳиббон ва Табароний ривояти).

е) Саъд ибн Абу Ваққос разияллоҳу анҳу ўқитувчи ўқувчиларга ўргатганидек, ўз фарзандларига ушбу жумлаларни ўргатар ва дер эди: «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам намоздан сўнгра паноҳ сўраб шундай дер эдилар:

((اللَّهُمَّ، إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ، وَأَعُوذُ بِكَ

مِنْ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ

عَذَابِ الْقَبْرِ))

«Эй Аллоҳ, мен Сенга бахиллик, қўрқоқлик, хор умрга қайтарилиш, дунё фитнаси ва қабр азобидан сиғинаман!» (Имом Бухорий ривояти).

МУҶДАРИЖА

ТАҲОРАТ ҲАҚИДАГИ МУҚАДДИМА	1
Таҳорат турлари	2
Фойда: Сувнинг турлари.....	4
Нажосат турлари.....	6
Қазойи ҳожат одоблари	6
Истинжо ва кесак ишлатиш одоблари	9
ТАҲОРАТ	11
Таҳоратнинг машруъ эканига далиллар.....	11
Таҳоратнинг фазилати.....	12
Таҳоратнинг фарзлари	13
Таҳоратнинг суннатлари	15
Таҳоратнинг макруҳлари.....	20
Таҳорат қилиш шакли	21
Таҳоратни бузадиган нарсалар.....	22
ҒУСЛ	32
Ғулнинг машруълиги	32
Ғул қилишни фарз қилган нарсалар	33
Ғул қилиш мустаҳаб бўлган ишлар.....	35

Ғуслнинг фарзлари.....	37
Ғуслнинг суннатлари	37
Ғуслнинг макруҳлари	38
Ғусл қандай қилинади?.....	39
Жунуб одамга ҳаром бўлган нарсалар	41
ИККИНЧИ РУКН — НАМОЗ	43
НАМОЗ	44
Намознинг ҳукми.....	44
Намознинг фазилати.....	45
Намоз ўқимасликдан огоҳлантириш.....	46
Намознинг шартлари	48
Намознинг рукнлари.....	53
Намознинг вожиблари.....	60
Намознинг суннатлари.....	63
МУНДАРИЖА	76

